

De wetenschap als complot

Hoewel bijna niemand twijfelt aan het praktisch nut van wetenschap – wie maakt er geen gebruik van toepassingen als computers, mobieltjes en navigatiesystemen? – lopen de meningen uiteen over de vraag hoe ‘zeker’ en ‘waar’ wetenschappelijke kennis is. Na opnieuw een [valse claim](#) over buitenaards leven lijkt het niet zo vreemd om deze vraag te stellen. Columnist Ab Flipse denkt na over het gezag van de wetenschap, klimaatsceptici en rabiate anti-evolutionisten.

Ook christenen nemen heel verschillende houdingen in tegenover de moderne natuurwetenschap. Hun houding tegenover technische en toegepaste wetenschappen is waarschijnlijk niet veel anders dan die van niet-christenen. Maar het percentage dat zuiver wetenschappelijke resultaten wantrouwt, is waarschijnlijk wel groter dan onder de rest van de bevolking. Dat geldt in ieder geval voor wetenschappen als geologie, astronomie en evolutiebiologie, die ons iets leren over het verleden van de wereld, het heelal en de mensheid. De houding hiertegenover varieert van volledige acceptatie, meestal door vrijzinnige christenen, tot volstrekte afwijzing, een houding die soms te vinden is in orthodoxe kringen.

Overigens zijn er genoeg orthodoxe christenen die de wetenschap wel een warm hart toedragen, maar toch een ongemakkelijk gevoel hebben bij bepaalde resultaten. De oerknal, de lange perioden van de geologie, de gezamenlijke afstamming van mens en dier: hoe zijn die te rijmen met klassieke geloofsvoorstellingen en bijbelse verhalen? Vaak is dan de oplossing, of hoop tegen beter weten in, dat de wetenschappelijke resultaten minder zeker zijn dan wordt voorgesteld.

Dat ongemakkelijke gevoel hoeft niet meteen tot rabiaat anti-evolutionisme te leiden. Maar dat kan wel. In fundamentalistische kringen heeft men niet alleen het idee dat de wetenschap te goeder trouw dwaalt – met daarbij de hoop dat de ze ooit nog eens met andere resultaten zal komen – maar gelooft men dat ‘het evolutionisme’ een anti-christelijke samenzwering is. Doelbewust zouden ‘evolutionistische’ wetenschappers leugens verspreiden, terwijl ze weten dat het niet waar is wat ze beweren. Allerlei verhalen doen de ronde die dit idee moeten staven.

Toen in de jaren zeventig de Nederlandse creationist, veelschrijver en -spreker Willem Ouweneel het land doorreisde om lezingen te geven, vertelde hij zijn toehoorders een merkwaardig verhaal. Het ging over de vondst van de ark van Noach op de berg Ararat. (Even terzijde: creationisten hebben een fascinatie voor de ark en de zondvloed, omdat zij deze ‘wereldwijde catastrofe’ kunnen opvoeren als een soort alternatief verklaringsmodel voor het ontstaan van fossielen. Ouweneel schreef er zelfs een heel boek over: *De ark in de branding*.)

In zijn lezingen vertelde Ouweneel een ‘goed gedocumenteerd verhaal’ over een groep evolutionistische geleerden die een expeditie organiseerde naar de Ararat met als doel te bewijzen dat de ark niet bestond. Maar helaas voor hen: vlak onder de top vonden ze een groot schip. Het schip was verdeeld in vele verdiepingen met dierenhokken. Toen ze dit zagen,

barstten de geleerden in 'satanische woede' uit en probeerden het schip te verbranden, wat niet lukte. Na beraad legden ze een plechtige eed af, dat als een van hen ooit iets zou vertellen over deze vondst, hij gemarteld en vermoord zou worden. Blijkbaar heeft een van hen later toch zijn mond voorbij gepraat, want het verhaal werd bekend, althans in creationistische kring.

Er zijn mensen die zich verschrikkelijk druk maken om deze creationisten, hun zonderlinge overtuigingen en hun kruistocht tegen de evolutietheorie. Persoonlijk vind ik hun opvattingen over de wording van de wereld, de soorten en de mens relatief onschuldig. Het verleden heeft toch al plaatsgevonden, en daar verandert een complottheorie meer of minder niets aan.

Wel gevaarlijk is een sceptische houding tegenover de wetenschap wanneer die over de toekomst gaat. Ook dan wordt de onzekerheid die inherent is aan wetenschappelijke kennis soms aangegrepen om de gehele wetenschap af te doen als een complot. Wanneer de opwarming van de aarde wordt afgedaan als fictie, of klimaatonderzoek als een linkse hobby, is onze toekomst in het geding. En ik ben bang dat de klimaatsceptici op dit moment invloedrijker zijn dan de creationisten.

Ab Flipse, voor Protestant.nl
7 maart 2011

[Ab Flipse](#) is wetenschapshistoricus en werkt aan de Vrije Universiteit aan een promotieonderzoek over natuurwetenschap en geloof in Nederland in de eerste helft van de twintigste eeuw.